

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 86. Argumentum septuagesimum sextum. Ex Petro Blesensi, & S.
Aelredo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

rumpit in scelera, satis clarè manifestat, radicem, quam prava voluntas in corde egerat, in cordis intimo adhuc vivere, non penitus eradicatorum esse. Talis proinde est fœtus ille, quem spiritus sapientia effugit. An enim aliud est quam fœtus execrandus, si peccata superficiei radas, non intrinsecus eradices? (prosequitur Bernardus) Certus esto, quòd pallulabis uberris. Atque inde apparebit, penitus eradicatorum non fuisse. Quo tandem fiet, ut emundatam, sed vacantem domum, cum nequioribus septem, qui confessione ejectus fuerat, hostis malignus intrabit. Unde hoc colligit? ex festino facilique ad peccatum regressu. Sequitur namque; Reversus enim ad vomitum canis, ovis erit multo plus quam ante. Et fiet filius gebenna multipliciter, qui post indulgentiam alicuiorum (superficialiter apparentem) in eadem denudò sordes incidit, ut sus lota in volutabro suo.

984 Vis videre mandatum, ornatam, & vacantem domum? Hominem intueri, qui confessus est, & deseruit manifesta peccata precedentia ad iudicium, & nunc solas movet manus ad opera mandatorum, corde penitus arido, ductus consuetudine quadam (quà observat exteriora precepta juniorum, abstinendarum, Confessionis, Communionis) planèque quasi vitula Ephraim, ducta diligere irruerunt. Exteriorum, quæ ad modicum valent, ne unum vota præterit: sed camelum glauco, dum culicem liquat. In corde enim servus est propria voluntatis, cultor avaritiæ, gloria cupidus, ambitionis amator, aut hæc omnia, aut singula intus vitia fovens. Es mentitur iniquitas sibi: sed Deus non irridetur. Videas enim interdum sic palliatum hominem, ut seducat etiam semetipsum; penitens non attendens vermem, qui interiora pascitur. Manet enim superficies, & salva sibi omnia arbitratur. Comederunt (ait Propheta) alieni robor ejus, & ignoravit. Nam & in veteratâ occasione ebullire saniem, quæ latebat in ulcere, & excisam, non extirpatam arborem in sylvam pullulare videas densiorem. Ecce iterum Bernardus manentem in ipso, non superficiem, sed radicem malæ voluntatis, in corde adhuc viventem, colligit ex eo quòd in occasione sanies ipsius ebulliat, & arbor pullulet ut ante. Quod cum in consuetudinariis & recidivis nostris manifestè videamus: igitur Bernardi iudicio, ficta vel superficialis, non plena & intima est penitentia ipsorum, dum confitentur; suntque ut plurimum homines palliati, seducetes semetipsos; non enim attendunt vermem, interiora depauperantem, &c. Si enim forent veraciter ex toto corde conversi, oblata occasione se conversis, seu mutatos ostenderent; sicut qui veraciter humiles sunt, patientes, &c. oblata occasione se humiles & patientes ostendunt. Cujus si contrarium ostendant, nec ante occasionem humiles patienteque fuisse creduntur. Nam, ut D. Gregorius ait l. i. Dial. c. 5. qualis quisque apud se lateat, contumelia illata probat. Cui concinens Bernardus, de grad. humilit. cap. 18. qui veraciter penitet, laborem penitentia non abhorret. Cujus verò simulata confessio est, unà vel levi contumeliâ, aut exigua penitentia interrogatus, jam humilitatem simulare, jam simulationem dissimulare non potest.

985 Sed & term. 3. in festo Apostolor. Petri & Pauli: Horum (inquit) qui, post conversionem suam, peccatis & vitiis implicantur, ingrati acceptæ gratia, & post missam manum ad aratram, retro respiciunt, tepidi & carnales facti. eorum utique per paucos invenias, qui post hæc redeant in gradum pristinum; sed magis in sordibus positæ sordescant adhuc.

986 Et term. 3. in Vigil. Nativit. dicit, scientiam salutis, non omnium esse, nec multorum, sed paucorum, triaque in peccatoribus operari, sive per tres gradus ipsos ad obtinendam peccatorum remissionem perducere. In primo (inquit) gradu, operatur penitentiam & dolorem, ut rixam in letum, gaudium in merorem converterat, & incipiant tibi displicere, quæ vehementer ante placebant, & illa specialiter horreat, quæ specialiter appetebas. In secundo gradu operatur correctionem, ut jam non exhibeas membra tua arma iniquitatis peccato, sed coercas gulam, jugules luxuriam, superbiam deprimas, & facias servare corpus sanctitati, quod iniquitati ante servierat. Penitentia enim sine correctione non proderit, sicut Sapiens ait Eccli. 34. Unus edificans, & unus destrucens, quid prodest eis nisi labor? Unus orans, & unus maledicens, cujus vocem exaudiet Deus? Qui enim baptizatur à mortuo, & iterum tangit eum, nihil proficit lavatio ejus; sed, juxta Salvatoris sententiam, verendum est, ne ei aliquid deterius contingat. Sed quia hæc divitiis haberi non possunt, nisi circa se multa circumspiciamus non indeseis vigile, & attendat; in tertio gradu operatur sollicitudinem, ut iam sollicitus incipiat ambulare cum Deo suo. Hic jam respirare incipit peccator à tribulatione malorum.

987 Si tria media ista necessaria sint peccatori, ad peccatorum remissionem, & à peccatis liberationem: igitur pauci consuetudinarii, & recidivi nostri, ad eam satis dispositi sunt: utpote qui (experientia teste) ut plurimum ea negligunt, præsertim secundum & tertium. Sicut & ut plurimum negligunt id quod idem Sanctus term. 91. de div. veri, velut necessarium exigit: Confessionem debet semper comitari miseria & dolor, id est mortificatio carnis, & oratio cordis. Alterum enim, sine altero, aut nihil, aut parum prodest. Imò carnis mortificationem, velut nimis molestan, abhorrent. Veraciter proinde non penitent: Si enim veraciter peniterent, laborem penitentia non abhorrent, inquit de gradib. humil. c. 18.

CAPUT LXXXVI.

Argumentum septuagesimum sextum.

Ex Petro Blesens, & S. Aliredo.

Petrus Blesensis tr. de Confess. sacram. dicit, penitentiam esse debere perseverantem: quia opera penitentia, quamlibet laboriosa, nequaquam penitenti profutura sunt, si ad vomitum revertatur. Nemo itaque de momentanea contritione, vel afflictiva lachrymarum presumat. Si senjeris in gratiam compunctionis, & affluentiam lachrymarum, non tamen idè te statim arbitris Domino reconciliatum. Est quidem gratum Deo sacrificium lachrymarum, & pro omnibus delictis sufficiens bolocastium. Sed quibus? Confitentibus, penitentibus, non revertentibus ad vomitum, sed in spiritu humilitatis, & in animo contrito succubentibus ad pia viscera Jesu, & continuantibus dignos penitentia fructus.

S. Aliredus, S. Bernardi synchronus, in spec. eul. charit. c. 20. O! quàm miserabiliter fallantur, quàm sunt sua salutis proditores, qui, vitiis innumerabilibus ac damnablem implicati signabunt, de quo loqueris, experiantur affectu, compunctionis utique, non solum sibi veniam de præteritis pollicentur; imò ad eadem securis quodammodo revertuntur, nec aliquid hoc spirituum incitamento proficiunt, sed sanctiores hinc semetipsos arbitrantur, in suis sordibus, vel negligentis, impudentis volutantur. Fortè de talibus ait Apostolus: Dedit illis Deus spiritum compunctionis, oculos ut non videant, & aures ut non audiant. Numquid hoc genus compunctionis excæcat oculos, aures obturât illorum dumtaxat, qui immansissimas vitiorum sordes, sine penitentia fructibus, peccatis his lachrymarum æstuant abluenda? Itaque (ut c. 17. dicitur) nequaquam secundum momentaneam illum, &...

dixerim, horarum affectum, Dei penandus amor, vel verus ex toto corde de peccatis dolor. Quod posteaquam probavit exemplis eorum, qui in Tragœdiis momentaneos erga personas representatas in se experiuntur affectus pietatis, amoris, &c. pro quibus tamen ne modicum quidem substantia sua paterentur expendi, de quibus perabsurdum esset, ex hac vanissima pietate, de amoris ejus qualitate capere conjecturam. Concludit hunc in modum: Similis ineptia est, imò multò majoris insanie, si quisquam luxuriosus, aut tepidus, ob quosdam inter-nos compungatur affectus, ad vana, & lubrica, & sordes pristinas denudò reverrens, secundùm steriles has lacrymas, ac momentaneos affectus, de ejus dilectione, vel plena ex toto corde conversione, ferre sententiam. Sanè hæc voluntas, seu Dei dilectio, vel ex ea procedens conversio, non secundùm momentaneos quosque affectus, sed secundùm duo quedam judicanda est, passionem scilicet, & actionem, si videlicet ea que Deus intulerit, vel inferri permiserit, patienter sustineat. Et ea que jussit, ferventer adimpleat. Quod nisi accuratùs exploratà, per justum temporis spatium, serie vitæ ipsorum, in consuetudinariis & rec divinis, Confeſſariis videat, de plena ipsorum conversione prudens judicium, juxta S. Aëti-dum, ferre nequit.

CAPUT LXXXVII.

Argumentum septuagesimum septimum.

Ex B. Alberto Magno, S. Thoma Aquinate, Alexandro IV.

991 **B**eatus Albertus Magnus, S. Thomæ Magister, in Paradiso Animæ, seu libello de veris virtutibus, cap. 39. Vera (inquit) contritio vera est, teste D. Gregorio. Nec semper credendum est veram esse compunctionem, ubi gemitus apparent & lacrymæ. . . . Argumentum falsæ contritionis habet, qui, quoniam peccata commissa desinat, tamen continuo post dolorem, eadem, vel alia committere non formidat.

992 S. Thomas Aquinas, Theologorum Princeps, nullibi de recidivis (quod sciam) expressè agit, nisi 2. 2. q. 11. a. 1. ad 1. ubi totus est noster. De hæreticis quippe relapsis dicit, quod in judicio Dei semper recipiuntur redeuntes: quia Deus scrutator est cordium, & verè redeuntes cognoscit. Sed hoc Ecclesia imitari non potest. Præsumit enim eos non verè reveriti, qui, cum recepti fuissent, iterùm sunt relapsi. Quia scilicet ex subsequito relapsu, præsumit primum reditum ipsorum non fuisse verè ex toto corde, Et quia ex præteritis oportet quasi argumentum sumere de futuris, prout idem S. Doctor ait 2. 2. q. 49. a. 1. ad 3. idem præsumit de secundo reditu. Igitur ex relapsu (satis citò & faciliè consequente) juxta S. Thomam, imò juxta Ecclesiæ sententiam, rectè præsumitur defectus veræ vel plenæ conversionis præcedentis, nisi utique præsumptio ista elidatur per manifesta signa in contrarium. Id enim Angelicus Doctor haud dubiè intelligit conformiter ad cap. super eo de hæret. in 6. ubi Alexander IV. expressè statuit, ne hæreticus relapsus ad Sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ recipiatur, nisi manifesta dederit pœnitentiæ signa, ait Illustrissimus Fagnanus ad cap. ad abolendam de hæret. n. 50. Sic namque Alexander IV. habet loco citato: Super eo quod scriptum legitur, Ecclesia nulli claudit gremium redeunti. Quoddamque hi qui, post abjurationem erroris, si deprehensi fuerint in abjurationem hæresim recidisse, sæculari decernuntur judicio sine ulla prorsus audientia relinquendi. Cum Scripturæ hujusmodi videantur sibi movere adverteri; quid tenendum sit, per Sedem edoceri Apostolicam postulasti: Nos itaque Inquisitioni vestræ, de Fratrum nostrorum consilio, Tom. III.

respondemus, quod taliter deprehensis, etiam si (ut dictum est) sine ulla prorsus audientia, in foro externo, relinquendi sunt judicio seculari; si tamen pœniteant, & pœnitentiæ signa in eis appareant manifesta (nota bene) nequaquam sunt, in foro interno, humiliter peccata Sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ deneganda.

Signa itaque pœnitentiæ, non qualiacumque, sed manifesta exigit Pontifex, ut tales præsumantur verè reverti. Ex quo Fagnanus infert, non sufficere quòd tales de sua pœnitentiâ doceant boni operibus (multò proinde minus foliis verbis oris sui: siquidem plenus est opere dicere, quàm verbis. S. Leo ferm. de S. Laurent.) nisi etiam appareat eos abstinere à malis. Nam nec signa elemosynarum, aut lachrymarum profunt, ubi peccata non deteruntur, cap. qui admissa, cap. qui vult, cap. nihil prodest de pœnit. dist. 3.

At dicit quis (prosequitur Fagnanus n. 60.) 994 multos esse pœnitentiæ gradus, quomodòmodum & peccatorum, satisque esse ut peccator nunc incipiat modicè pœnitere eorum quæ gessit. Jam enim futurum, ut uberiores & ampliores veræ pœnitentiæ fructus ferat, Deumque brevem illam & exiguam pœnitentiâ (ut ait Chryſostomus epist. 5. ad Theodorum lapsum) non abnutere, sed magnâ penitentiâ mercede.

Sed responderetur (inquit oculatissimus ille cæ 995 cus) levem quidem pœnitentiâ non spernendam, sed eam tamen non sufficere relapso, ad obtinendam absolutionem, antequam perfectior fiat, & utique habeamus signa evidentia & perspicua, juxta textum in dicto cap. super eo.

Mancat ergo certum ex canone illo super eo, 996 hæreticos relapsos, ac deinde iterùm revertentes, ab Ecclesia non præsumi verè convertos, sufficere ad absolutionem, nisi manifesta dederint plenæ conversionis signa. Cum (ut Concilium Narbonense anni 1235. can. 11. ait) sufficiens ratio per falsam conversionem semel Ecclesiam decipiat; ex post-facto proinde, sive ex relapsu, argumentum deducit de fallitate primæ conversionis tuæ. Ex hoc namque Ecclesia præsumit fallitatem secundæ etiam conversionis: quia ex præteritis oportet quasi argumentum sumere de futuris, ut S. Thomas ait. Ex vita quoque præterita præsumitur de præteriti, cap. mandata, & cap. cum in juvenute de præsumpt.

Ratio verò cur ex post-facto, sive ex relapsu, 997 Ecclesia præsumit primam conversionem vel veram non fuisse, vel non plenam, est quia si primâ vice ad Ecclesiam verè ex toto corde rediissent, per relapsum in hæresim à fide citò & faciliè non excidissent: cum vera fides firmitatem assensûs, seu assensum firmum & constantem importet, ad ea que divinitus revelata sunt. Hanc rationem tangit S. Thomas citatâ q. 11. a. 4. ad 1. & 3. dum ait, hæreticos relapsos idè ab Ecclesia non recipi: quia quando recepti iterùm relabuntur, videtur esse signum inconstantiæ eorum circa fidei.

Atque hinc apparet ab hæreticis relapsis quoad hoc rectè argui ad magnos alios peccatores, post conversionem relapsos; cum etiam ad veram conversionem ipsorum necessarium sit firmum constantisque propositum non relabendi, citiusque & faciliè relapsus ipsorum videatur esse signum inconstantiæ propositi ipsorum.

Et idè licet Deus, interius Judex, tantò ipsis peccata remittat celerius, quantò solus veram ipsorum conversionem magis videt interitûs; Judex tamen, qui tantum videt in facie (ait Ivo Carnotensis epist. 218.) usque adeò delinquentes sub peccati pena detinet, donec per manifestum pœnitentiæ fructum, qui sit pœnitentis affectus, intelligat. Per internum enim gemitum satis inter-

no iudici, & idcirco inlicita datur ab eo peccati remissio, cui manifesta est interna conversio. Ecclesia vero, quia occulta cordis ignorat, non solvit ligatum, licet suscitatum, nisi de monumento elatum, id est publicâ satisfactione purgatum. Hinc est quod Ecclesia sua crimina consentientes à Sacramentorum communione suspendit, & in cinere, & in cilicio positos ab introitu Ecclesiarum statuto tempore excludit, ut per hoc experiatur, si jam sunt intus vivificati, cum fuerint longâ penitentia maceratione probati. Hactenus Ivo Carnotensis (qui obiit 1115.) verbis illis conformiter cap. super eo apertè docens Sacerdotes, magnis peccatoribus absolutionis beneficium non impendere, nisi dum per manifesta emendarum vitæ opera, vitibilesque penitentia fructus illis se probaverint esse conversos. Quod in relapsis maxime procedit. Ob rationem supra allatam.

1800 Sed ad S. Thomam redeamus, circa quem mira est RR. PP. Hennegueri, S. Th. Doctoris Ordinis Prædicat. & Caroli ab Assumptione, Fratrum nostrorum Discealceatorum Exprovincialis in Gallo Belgio; mira (inquam) utriusque viri doctissimi, mihi quæ amicissimi hallucinatio, dum plenis buccis vociferantur, sua opinamenta, superioribus assertionibus nostris contraria, per Anglicam doctrinam ipsius demonstrativè stabiliri; cum ne probabiliter quidem suadeantur. Quæ ex S. Doctore profert noster Carolus, profert quoque Henneguerus, nec alia iste, quam ille. Videamus ergo quid Henneguerus profert, quid ex his concludat. Nostram (inquit) sententiam Doctorei Angelico planè esse conformem, ex tribus quatuorvè notum relinquatur. Primum, quod nihil in oppositum ab ipso adducunt illi qui à nobis dissentiant. ... Secundum, quod ex mente ipsius nunquam conveniat, dispositis reconciliationem proferre. Tertium, quod, iuxta ipsum, relapsus argumentum sit liberi & inconstantis animi, non impenitentis. Demùm, quod omnes... ad versus assertionem nostram objectiones & instantiæ, condignis responsionibus à S. Doctore præoccupatæ sint. Hactenus ille in suo Tract. Theol. quo demonstratur, &c. art. 15.

1001 Sed primum à veritate alienum esse constat ex dictis à n. 992. & amplius constabit ex dicendis.

1002 Secundum pro nunc dissimulamus, quia nihil inde contra veritatem, pro qua nunc decertamus.

1003 Contra tertium militat hoc argumentum: relapsus hæretici, secundum Ecclesiam præsumptionem, & S. Thomam, argumentum est animi impenitentis, prout ostensum est supra: igitur & relapsus eius & facilis cuiuscumque alterius magni peccatoris. Siquidem ratio quæ probat unum, probat & alterum, uti etiam ostendimus num. 998.

1004 Contra quartum: S. Doctor solvit quidem nonnullas auctoritates, secundum quod ab hæreticis contra Catholicam veritatem perperam obijciuntur; sed eas ne attingit quidem, secundum quod his assertio nostra firmatur. Nec novam, aut inconveniens est, iidem argumentis firmari veritatem, quibus hæretici abutuntur ad tuendum suum errorem. Cum his quotidie Scripturis ad sui abutantur erroris defensionem, quas Spiritus sanctus dictavit ad veritatis revelationem. Sic Præceas sacro isto testimonio, *Ego & Pater unum sumus*, abusus est ad negandam divinarum Personarum Trinitatem, quo Catholici probant Patris & Filii consubstantialitatem. Sic Henneguerus ipse iidem auctoritatibus probat physicam suam prædeterminationem, quibus Calvinistæ abutuntur ad asserendam gratiam & providentiam necessitatem.

1005 Verè ergo Henneguerus non dixit, argumenta omnia pro assertionem nostram, à S. Doctore condignâ solutione esse soluta: veritas econtra dixit

set, S. Doctorem condignâ solutione duo palmaria contra assertionem nostram argumenta præoccupasse. Primum Henneguerus petit ex Anglicana ista doctrina: nunquam veritas prioris actus excluditur per actum contrarium sequentem. Sed hoc Scholæ Angelus condignâ solutione præoccupavit loco supra citato, dicendo, quod Ecclesia præsumit eos non verè reverti, qui cum recepti fuissent, iterum sunt relapsi. Si hoc Ecclesia præsumit de semel relapsis, post suam in Ecclesia receptionem; quanto magis de frequenter relapsis, &c. ?

Alterum palmarium Hennegueri argumentum petitur ex Matth. 18. ubi Dominus Petro mandat, ut fratri peccanti dimittat usque septuagies septies, id est quoties peccaverit. Quod S. Doctor solvit 2. 2. q. 11. a. 4. ad 2. dicendo, quod Dominus loquitur Petro de peccato in eum commisso, quod est semper dimittendum, ut fratri redenti parcat. Non autem intelligitur de peccato in proximum, vel in Deum. Quod non est nostri arbitrii dimittere. Qua de re plura infra, dum ad istud Hennegueri argumentum plenius respondebimus.

Dicat modò ipse, unde probet istud assertum suum: Dico ego, quod relapsus etiam frequens in peccatum, nota sit animi, non impenitentis, & ad Sacramentum indispotum, sed inconstantis & instabilis? Hoc (inquit) ex me non dico, sed ex S. Doctore, quantum ad utrumque manifestè. Videamus ergo manifestam ex S. Doctore probationem. Posteriùs probat ex 4. ad Annibald. dist. 14. a. 4. ad 3. Dicendum, quod de necessitate penitentia est, ut penitens habeat propositum, peccatum iterum non committendi. Potest tamen hoc ejus propositum immutari. Non tamen sequitur quod prima ejus penitentia non fuerit vera. Nec est inconveniens, quod voluntas, quæ præterita desit, iterum in peccata consentiat, propter libertatem ejus.

Prius demonstrare se putat ex 3. p. q. 84. a. 10. ad 4. ubi sic: Quod autem aliquis postea peccet, actu vel proposito, non excludit quod prima ejus penitentia vera fuerit. Nunquam enim veritas prioris actus excluditur per actum contrarium sequentem. Sicut enim verè cucurrit, qui postea sedet: ita verè penituit, qui postea peccat.

Totam istam Anglicam doctrinam totus ad-1007 mitto, in sensu Angelici Doctoris. Admitto (inquam) fieri posse, ut qui verè penituit, postea labatur in peccatum, de quo verè penituit. Admitto etiam consequentiam istam non esse legitimam: relapsus est, ergo non verè penituit. Neque enim gratia, per penitentiam recuperata, inamissibilis est, prout Calvinus formavit. Neque etiam vera penitentia sic est irretactabilis, vel intractabilis, ut fieri non possit transitus à penitentia ad peccatum, & rursus à peccato ad penitentiam, uti putarunt Montanistæ & Novatiani, contra quos S. Doctor disputat.

Sed quid inde concludit Henneguerus? Ergo 1008 (inquit) nulla est connexio, nulla consequentia, à lapsu & relapsu, quamlibet frequenti, ad impenitentiam. Nec proinde ex relapsu, quamlibet frequenti, in dubium aut suspensionem venire potest veritas penitentia illius qui sacro tribunali sistitur.

Fateor nullam esse connexionem, nullam consequentiam infallibilem & absolute necessariam ex relapsu, quamlibet frequenti, ad impenitentiam. Quod ad summum sibi vult S. Thomas. Quia post lapsum & relapsum, quamlibet frequentem, peccator à peccato ad gratiam, à relapsu ad iteratam penitentiam per Dei misericordiam, & omnipotentis gratia efficaciam absolute allurgere potest, etiam de repente. Siquidem omnipotentissima gratia ac misericordia Dei modum, mensuram, vel terminum, malitia hominis, quamlibet

bet iterata ac multiplicata, imponere non potest. Legatur, & relegatur S. Doctor, in locis allegatis, & apparebit, tum ex titulo, tum ex corpore articuli, seu articulo obceptorum, scilicet ipsum alium non esse, nisi ostendere, quod charitas, seu gratia per pœnitentiam recuperata, amitti possit, Pœnitentiæque Sacramentum non solum semel, sed & sæpius ab eodem homine cum fructu valeat usurpari. En titulus articuli 10. q. 84. 3. p. *Utrum Sacramentum Pœnitentiæ debeat iterari?* Et primò quidem, de more suo, velut pro ratione dubitandi ponit, tum auctoritatem Apostoli ad Hebr. 6. *impossibile est, &c.* Tum quædam Patrum testimonia supra relata, quæ videri possent favore hereticis, contententibus Pœnitentiæ Sacramentum iterari non posse. Deinde in corpore articuli sic procedit: *Respondendo dicendum, quod circa pœnitentiam quidam errarunt, dicentes, non posse hominem per pœnitentiam secundo consequi veniam peccatorum. Quorum quidam, scilicet Novatiani, hoc in tantum extenderunt, ut dicerent, post primam pœnitentiam, quæ agit in baptismo, peccantem non posse iterato restitui. Alii vero fuerunt heretici (ut Augustinus dicit in lib. de penit.) videlicet Montanisti, qui post baptismum dicebant quidem esse utilem pœnitentiam, non tamen pluries, sed semel tantum. Videntur autem huiusmodi errores ex duobus processisse. Primò quidem ex eo quod errabant circa rationem veræ pœnitentiæ. Cùm enim ad veram pœnitentiam charitas requiratur (sine qua non delectur peccata) credeant quod charitas semel habita non posset amitti, & per consequens pœnitentia, si sit verâ, nunquam per peccatum tollatur, ut sic sit necesse eam iterari. Sed hoc improbatum est in secunda parte, ubi ostensum est quod charitas semel habita propter libertatem arbitrii potest amitti.*

Secundo, ex eo quod errabant circa estimationem gravitatis peccati. Putabant enim admodum grave esse peccatum, quod aliquis committit post veniam impetratam, quod non sit possibile ipsam remitti. In quo quidem errabant & ex parte peccati (quod, etiam post remissionem consecutum, potest esse & gravius, & levius, quam fuerit primum peccatum remissum) & multo magis contra infinitatem divinæ misericordiæ, quæ superat omnem numerum & magnitudinem peccatorum... Et ideo misericordia Dei peccantibus per pœnitentiam veniam præbet absque ullo termino... Unde manifestum est quod pœnitentia pluries est iterabilis.

Ex his conspicuum est, scopolam unicum, in quem collimat S. Doctor, esse dictos errores confutare, veritatemque Catholicam illis oppositam confirmare. Si ergo intelligentia dictorum ex causis assumenda est dicendi, ut D. Hilarius ait, manifestum est S. Doctorem, in iis quæ subjicit pro responsione ad obceptorum sibi Apostoli auctoritatem, & testimonia Patrum, solum velle nihil iis contineri, contrarium doctrinæ, quam in corpore articuli stabilivit; ea proinde non eo rigore accipiendâ, ac si fieri non posset, ut semel veniam consecutus, postea relaberetur; nec sic ut vera pœnitentia iterabilis non esset; vel Pœnitentiæ Sacramentum sæpius cum fructu recipi non posset; nec demique sic ut relapsus, etiam frequens, post susceptum Pœnitentiæ Sacramentum, foret infallibile ac necessarium signum pœnitentiæ signum, tolleretur veritas ipsius, si fuerit. Certum est enim quod non. Quia certum est, eum qui verè pœnituit, posse deinde peccare, ac post peccatum rursus verè pœnitere.

Ecce ergo totum quod sibi vult S. Doctor. Ecce unicum quod intendit. Sed quid inde contra nos? Nihil, nec per umbram quidem. Ubi ergo præsentis demonstratio tua, Hennequiere? Ubi manifesta contra nos S. Thomæ doctrina?

Ubi (quæso) vel quando asserimus, semel veniam consecutum, iterum labi non posse, hæc gratiam amittere? vel pœnitentiam veram iterari non posse? vel Pœnitentiæ Sacramentum non posse cum fructu sæpius recipi? vel denique relapsum, etiam frequentem, esse admodum infallibile ac necessarium signum pœnitentiæ argumentum, ut oppositum per infinitam Dei misericordiam, omnipotentique gratiæ efficaciam nunquam contingere possit? Absint à nobis errores isti. Cum Catholicis omnibus toto corde per omnia suscipimus, tuemur, amplectimur doctrinam Anglicam illis adversariam.

Quænam est igitur assertio nostra? Cum sanctis Patribus supra relatis, cum sanctis novissimis proximè referendis, cum sapientissimis Cardinalibus, Episcopis ac Theologis, Sæcularibus ac Regularibus omnium Ordinum, asserimus, factum ac festinum in gravia crimina relapsum, præsertim frequentem, post suscepta sæpius Pœnitentiæ atque Eucharistiæ Sacramenta, signum seu argumentum esse, non evidens & infallibile, necque absolute necessarium, sed ut plurimum verum, si facta vel non plena pœnitentiâ; secus si peccatorum rem post longum tempus, magnamque resistentiam, sæpiusque reportatam de tentatione victoriam, & adhibitam magnam sollicitudinem caritativè relapsus, ex mera fragilitate relabi contingat. Ecce assertionem nostram verbis perspicuis expressam. Adhuc dicit Hennequiere, Anglicam doctrinam ei manifestè esse contrariam? Illam ne attingit quidem, nec vel apparenter impetit, sed solum erroneam Montanitarum, Novatianorum, Calvinistarum opinionem supra relata.

Dic (amabo!) eximie Pater Magister, estne legitima argumentatio ista: *Veritas prioris actûs nunquam necessario excluditur per actum contrarium sequentem. Igitur ex contrario actu sequente, quâlibet facili & citò, quâlibet frequenter iterato, nunquam habetur rationabilis præsumptio, vel suspicio contra veritatem prioris actûs?* Si contentas argumentationem istam esse legitimam, 1.º a S. I. homa totus abscedis, quem totum esse tuum perperam dicis. 2.º S. Doctorem adversari vis doctrinæ Ecclesiæ & SS. PP. non sine injuria ipsius.

Primum ostendo, te utique a S. Doctore totum abscedere: utpote qui argumentationem istam legitimam esse procul dubio negat, dum 2. q. 1. r. a. 4. ad 1. de hereticis relapsis ait, quod *in judicio Dei semper recipiantur redeuntes, quia Deus scrutator est cordium, & verè redeuntes cognoscit. Sed hoc Ecclesia imitari non potest. Præsumit enim eos non verè reverti, qui, cum recepti fuissent, iterum sunt relapsi.* Unde hoc præsumit? ex eo quod non credat eos prius verè revertsos fuisse, ideoque nec modò verè reverti. *Ex præteritis enim oportet quasi argumentum sumere de futuris.* Ibid. q. 49. a. 1. ad 3. Estne Angelica ista doctrina ei contraria, quæ supra dixit, *nunquam veritas prioris actûs excluditur per actum contrarium sequentem?* Nullo modo. Manifestum est ergo, quod licet veritas prioris actûs per actum contrarium sequentem nunquam excludatur in oculis Dei; aliquando tamen excluditur in humana præsumptione. Neque enim alio modo verum est, quod nunquam veritas prioris actûs excluditur per actum contrarium sequentem, quàm quo modo verum est, quod nunquam veritas præsentis actûs excluditur per actum contrarium præcedentem. Quemadmodum enim verè cucurrit, qui postea sedet; sic verè modò pœnitet, qui antè peccavit. Igitur si hoc universaliter verum foret in humana præsumptione, Ecclesia rationabiliter non præsumeret non verè reverti eos, qui, cum antè recepti fuissent redeuntes, postea fuerunt relapsi, id est ex eo quod pri-

rem reditum præsumat fuisse falsum, rationabili-
ter non præsumeret, etiam præsens reditum esse
falsum. Quod cum appetit sit contra Angelicum
Doctorem, manifestum est quod, dum Angelicum
istud dictum, nunquam veritas prioris actus, &c.
contendit universaliter esse verum, etiam in huma-
na præsensione, à S. Doctore totus abscedit.

1015 Ostendo etiam secundum, te utique velle do-
ctrinam S. Thomæ adversam esse doctrinæ Eccle-
siæ, & SS. Patrum. Quia si ex actu contrario se-
quente, quamlibet citò & facile, imò & frequenter
iterato, juxta S. Doctorem nunquam habeatur rati-
onabilis præsumptio, nec suspicio contra verita-
tem prioris actus; nec consequenter ex contrario
actu præcedente contra veritatem actus præsentis,
sequitur 1.º Irrationabilem esse præsumptionem,
quæ Ecclesiæ (teste S. Doctore) præsumpsit hæreti-
cos relapsos non verè reverti, qui, cum recepti fuis-
sent, iterum sunt relapsi. At si hoc velle vis S. Tho-
mam, ipsum cum Ecclesiâ committis, Ecclesiæ-
que præsumptionem Angelicæ doctrinæ contra-
riam facis. Sequitur 2.º. cum qui consuetudinem
habet peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ec-
clesiæ, ceteri emendationis spes nulla appareat, dum-
modò ore proferat se dolere, emendationemque
proponere, præsumentum verè poenitere; absolu-
tionem proinde ipsi protelandam non esse. Si e-
nim propositio ista S. Doctoris: *Nunquam veritas
prioris actus excluditur per actum contrarium
sequentem*, nec veritas præsentis actus per actum
contrarium præcedentem, ex mente S. Doctoris
procedat universaliter, & absque exceptione, etiam
secundùm humanam præsumptionem; consequen-
ter procedit in habente consuetudinem peccandi
contra legem Dei, &c. tamen si emendationis ipsius
spes nulla appareat, dummodò ore proferat se do-
lere, &c. Talis proinde præsumentus erit verè poe-
nitens, & absolutione dignus. Quod est ab Ecclesiâ
damnatum per Innocentium XI. proposit. 60.

1016 Quòdque ex contrario actu sequente, sive ex
post-facto SS. Patres nonnunquam præsument contra
veritatem actus præcedentis, demonstratur ex
eo quòd eos Christianos, qui, ortâ persecutione,
ne quid Christi causâ paterentur, ante congregio-
nem cum Tyranno, Christo renuntiarunt, san-
cti Patres judicant, non tam persecutione ceci-
dit, quam persecutione demonstratum fuisse,
quòd neque ante persecutionem verè fideles fue-
rant, sed mundanis cupiditatibus victi, à fide ex-
ciderant, juxta illud 1. Timoth. 6. *Radix omnium
malorum est cupiditas, quam quidam appetentes,
erraverunt a fide.* Ita arguit D. Cyprianus ferm.
de lapsis, inter alia dicens: *Sequi Christum quo-
modo possunt, qui patrimonii vinculo detinentur?
Aut quomodo calum petunt, & ad sublimia & alta
conscendunt, qui terrenis cupiditatibus prægavan-
tur?*

1017 Aliud fuit Cypriani judicium de lapsis, qui post
diros cruciatus succubuerunt: *Cum enim nunc
flagella scinderent, nunc contunderent iustes, nunc
equuleus extenderet, nunc ungula effoderet, nunc
flamma torreret, caro in colluctatione, non animus
deseruit*: nullum proinde in ipsis argumentum
deficientis in ipsis fidei ante persecutionem; sicut
in illis, qui insatiabili temporalium bonorum cupi-
ditate victi, à fide defecerunt, nec tam Chri-
stianæ Religioni, quam mundo & sæcularibus de-
sideriis terverunt. Quorum idè perfidiam ante
congregationem apparuisse dicit, ita ut persecutio
index potius fuerit præteriti lapsus ipsorum, quam
causa futuri. Quod & Cyprianus repetit epist. 64.
ad Epictetum, de ipsis acens, quòd manifestissimè
comprobarint, nec ante se Religioni, sed ventris
potius & questus profanâ cupiditate servisse.

1018 Eadem ratione Socrates l. 3. Histor. Eccles. c.
13. dicit, quòd motâ sub Juliano Apostata perse-

cutione, *confestim tum qui veri, tum qui falsi
Christiani essent, tanquam in fornace probationis,
omnibus immotuerunt. Nam illi qui sincerè totoque
corde Christiani erant, circulum deposuerunt, quid-
vis ferre parati, potius quam Christum negare...
Ceteri verò, qui non ex animo, seu toto corde,
Christiani erant, sed divitiis & honoribus hujus se-
culi verè felicitati præferrebant, sine ulla cuncta-
tione ad sacrificandam sese contulerunt.*

Si tale fuit veterum Patrum judicium de his,
qui à fide citò & facile exciderunt; quantò magis
de his, qui id non semel, sed frequenter fecerunt?
Qualis fuit Echeboliis Sophista, de quo Socrates
eodem libro: *Hic (inquit) ad Imperatorum mo-
res sese fingens, atque accommodans, Constantio
quidem regnante Christianam se Religionem arden-
tissimè colere simulavit; Juliano verò temporibus
Gentilium superstitioni supra modum addictus ap-
paruit. Post obitum autem Juliani, versus Christi-
anam Religionem profectus voluit. Et enim pro for-
ibus Ecclesiæ se pronum abiciens, his vocibus usus
esse dicitur: "Calcate me, ut sal insipidum."
Hujusmodi fuit Echeboliis: sicut antea lesus &
inconstans; ita etiam postea. Et sicut antea non
vetus ex toto corde Christianus, Socrates alio-
rumque Patrum judicio; ita nec postea.*

1019 Quid ad hæc Henneguerus? Adhucne dicit,
contrariis operibus sequentibus, seu relapsibus,
quamlibet citò, facile ac frequenter contingen-
tibus, in dubium aut suspicionem venire non posse
veritatem actus præcedentis, eò quòd S. Thomas
dicat: *Nunquam veritas prioris actus excluditur
per actum contrarium sequentem*? Verùm aliter
Ecclesiâ, aliter Patres sentiunt, ut vidimus, &
S. Thomas cum ipsis. Aliter (inquam) Cypri-
anus, alique Patres cum ipso, de his censuerunt,
qui, ortâ persecutione, ante congregationem Chri-
sto renuntiarunt. Et nunquid de vera ex toto
corde sinceritate Echeboliis, in cultu Christianæ
Religionis, tempore Constantii Imperatoris, rati-
onabile dubium, imò juxta in contrarium suspi-
cio fuit, ex eo quòd postea in fide se adè inconstan-
tiam exhibuerit, & pro Imperatorum varietate,
tam citò & facile Religionem mutavit? Tem-
erène id judicavit vel suspicatus est Socrates?
Temerène judicavit Cyprianus, alique Patres,
dum judicavit ut supra? Temerarius sit, qui
hoc asseruerit.

1020 Rectè proinde ac sapienter Episcopus Castellor-
sis in suo Amore poenitente l. 2. c. 4. arguit hunc in
modum: *"Uti præsi Patres ex fide vel perfidia,
quam positi in persecutione Christiani ostende-
bant, ipsi colligebant, quales ante persecutio-
nem fuissent: ita sæpè licet colligere, ex his
quæ, peractâ Confessione, perceptâque Commu-
nionè, Christiani religiose vel irreligiose agunt,
quales tum fuerint, cum sua peccata Sacerdo-
tibus confitebantur, & Communionem donabantur."*

Certè nulli dubium esse potest, quin Eche-
boliis leviores & inconstanter eos omnes ha-
buissent, qui non bis aut ter, diversis sub Im-
peratoribus, instar Echeboliis, datam Deo fi-
dem fallunt, sed qui sæpè decies uno anno,
in usu Sacramentorum se Deo vovent, & pau-
lò post, vororum immemores, se iterum cri-
minibus dedunt.

1021 Si ergo Echeboliis ille jure habitus est Christi-
anus simulatus, vel Christianus non ex toto corde;
eò quòd verus ex toto corde Christianus Christum
tam facile abnegare, à veraque fide deficere non
soleat: isti etiam jure habentur poenitentes simu-
lati, vel poenitentes non ex toto corde; eò quòd
verus poenitens, saltem ex toto corde, poeniten-
tiam tam facile abnegare, seseque criminibus ite-
rum dedere non soleat. Quemadmodum enim ad
veram fidem assensus requiritur firmus & constans;

fic ad vitam ex toto corde pœnitentiam proposi-
tum requirit firmum & constans amplius non
peccant, ut supra dixi.

1023 Quammodum etiam inconstans in fide ab Ec-
clesiâ non præsumitur verè ex toto corde fidelis;
sic (cum proportione) inconstans in pœnitentia
non præsumitur verè ex toto corde pœnitens. Si
enim crimen, de quo quis est pœnitens, parvis est
gravitatis quàm infidelitas, non est cur de facili
relapsu in ejusmodi crimen eo modo non præsu-
mamus, quo Ecclesiâ præsumit de facili relapsu
in infidelitatem. Verè namque ex toto corde pœ-
nitens, quanto gravius est crimen de quo pœni-
tet, tanto sollicitius cavet relapsum in illud. Sicut
ergo facili relapsus in hæresim, sine manifesto
verè pœnitentiæ indicio donandus non est iteratâ
absolutione: ita nec facili relapsus in aliud cri-
men parvis gravitatis.

De relapsu in crimen minùs grave aliter forte
videbitur alicui judicandum; nisi relapsus sit ita
frequens, ut ratione frequentiæ adæquet gravita-
tè relapsus in hæresim, aliamvè infidelitatem.
Sed alia non desunt argumenta, propter quæ me-
riò suspecta est facili & citò in ea recidentium
pœnitentia.

1024 " Profecit certissimum est " (ait iterum Calsto-
riensis) " eos qui Echebollo, jacenti ante fores
" Ecclesiæ, & humillimâ voce clamanti, *calceate*
" *me, ne sal inspidum*, credere noluerunt, sed
" uti falsum, levem & inconstantem repulerunt,
sine manifestis verè ex toto corde pœnitentiæ in-
dicis " nullatenus illis fidem præbituros fuisse,
" qui Sacramenta Pœnitentiæ, & corporis Chri-
" sti, centenis vicibus suscipientes, totidem vic-
" bus inhonorarunt & violarunt. " Nullatenus,
inquam, credituros, quòd Sacramenta illa ipsi ve-
rè & spiritualiter susceperint.

" Quamvis ergo nunquam veritas prioris actûs
" (si reverà fuerit) " excludatur per actum contra-
" rium sequentem " (fieri enim nullo modo po-
" test, ut actus, qui reverà fuit, reverà non fuerit)
" prudentissimè tamen ex actibus subsequentibus,
" tamquam ex indicibus interiorum affectuum,
" de sinceritate priorum actuum judicium sæpe
" ferri potest.

1025 " Hoc enim nisi verum foret, non abisset in
" proverbium, quòd in dejectione à fortuna &
" gloria illud sit commodi, ut cognoscere possi-
" mus, quos nobis, quos fortunæ nostræ habui-
" mus amicos; " veros proinde amicos à spuris
discernere valeamus. Verus namque amicus, ami-
cum verè diligens propter se, non propter fortunam
ipsius, ipsum non deserit propter fortunæ de-
jectionem.

1026 " Hoc nisi verum foret, imprudenter collegis-
" sent Ecclesiæ Doctores, Pharaonem, ne tunc
" quidem, quando, faventibus plagis, suum
" crimen accusabat, verè ad Dominum fuisse
" conversum: quia, illis cessantibus, statim ad
" genium redibat.

1027 " Hoc nisi verum foret, non rectè judicassent
" Patres, Sathiel, quando à Samuèle correptus
" confitebatur crimen suum, dicens: *peccavi*,
" *quia prævaricatus sum sermonem Domini*, non
" fuisse verè pœnitentem. Non enim aliunde hoc
" judicatur, quàm ex illis peccatis, quæ post
" istam confessionem legitur perpetrasse.

1028 " Hoc nisi verum foret, nunquam dixisset B.
" Alberus Magnus: argumentum falsa contri-
" tionis habet, qui, quamvis peccata commissa ve-
" hementer debeat, tamen continuò post dolorem
" eadem, vel alia committere non reformidat.

1029 " Hoc nisi verum foret (addo ego) Gregorius
" Magnus l. 8. Moral. c. 24. non dixisset: *bona se non*
" *ex corde tenuisse, ipsi sibi testes sunt, qui hæc citò*
" *dimiserunt*. Neque Ecclesiâ præsumeret (uti teste

S. Thoma præsumit) eos non verè ad fidem re-
verti, qui eam facili post conversionem deserunt.
Neque Augustinus, & omnes Patres, eorum in sine
pœnitentiam suspectam haberent, & valde du-
biam, qui totam penè vitam in criminibus duxe-
runt. Neque Clemens Alexandrinus, argumen-
to 64. relatus, diceret: *Continuè autem & se in-
vicem excipientes post peccata pœnitentiæ, nihil*
" *differunt ab iis, qui omnino non crediderunt, nisi*
" *quòd se peccasse senserunt... Apparentia igitur est*
" *pœnitentiæ, non pœnitentiæ, veniam sæpe petere*
" *eorum quæ sæpe peccavimus*. Neque Fulgentius,
aliique Patres supra argum. 71. & 72. *Nunquam*
" *diluunt gemendo peccatum, quia non desinunt pecca-*
" *re post genitum*.

Hoc denique nisi verum esset, Gregorius, Bern-
ardus, aliique Sancti non dicerent, veros humi-
les, patientes, &c. oblatâ occasione probari. Et om-
nes passim homines irrationabiliter præsumerent
in omni vitæ humanæ officio. Quis enim ad pran-
dium v. g. invitatus, si ad prandium veniens ab
invitante sapius exclusus ac repulsus fuerit, non
præsumit sic se invitatum fuisse? Quis creditor
non credit simulatam fuisse promissionem sibi à de-
bitore factam de solvendo debito, si sæpius absque
causa promisso contravenerit, cum facili posset
solvere? Et si uxor cum interfectore mariti sui
nuptias contraheret, statim post data indicia capi-
talis erga illum odii, quis non præsumeret odium
illud verum non fuisse, sed simulatum? Et quis
maritus non præsumeret fictitias esse veniæ peti-
tiones, & promissiones uxoris adulteræ, de adul-
terio amplius non committendo, si statim post il-
las adulteria repeteret, & maximè si frequenter
id faceret? Et sic de mille aliis?

Et quid dico? Nonne Christus ipse arboris ra-
tionalis, seu voluntatis bonitatem, vel malitiam
discerni vult ex fructibus, quos suo tempore pro-
ducit? Et nunquid in Evangelio satis indicat, ve-
ram ex toto corde pœnitentiam similem esse do-
mui firmiter ædificatæ, quæ ad statum contra-
riorum ventorum facili non concedit? Falsam
econtrâ similem domui super arenam ædificatæ,
ideoque ad statum ventorum contrariorum facili
concedenti?

CAPUT LXXXVII.

Argumentum septuagesimum septimum.

Ex eo quòd Hennegueri, aliorumque Adversariorum opinio non stet cum variis aliis documentis S. Thomæ.

Imprimis non stat cum descriptione plenæ vo-
luntatis, quam S. Doctor facit supra cap. 27.
utpote ex qua conficitur, plenam sese emendandi
voluntatem haud præsumi in iis, qui in confessa
crimina facili & citò relabuntur, prout ibidem
ostendimus.

Secundò non stat cum eo quòd S. Doctor ait
q. 27. de verit. a. 2. ad 9. *Habenti gratiam non*
" *est facile illum actum exercere, per quem gratia*
" *amittitur*. Quia licet, remissa culpâ, remaneant
dispositiones ex præcedentibus actibus causatæ,
" *quæ dicuntur peccati reliquiæ; remanent tamen de-*
" *bilitate, ita quòd homini non dominantur, sed cha-*
" *ritas iis dominetur, 3. p. q. 86. a. 5.* Si ergo fru-
ctuosa foret absolutio peccatorum de quibus agi-
mus, facili non relaberentur, nec relabendo gra-
tiam habitam amitterent. Cujus oppositum in ipsis
experimur.

Tertiò facili relapsus veri pœnitentis in crimi-
na, non stat cum doctrina ista S. Thomæ 3. p. q.
84. a. 8. ad 2. *Vera pœnitentiæ... præservat homi-*
" *nem à peccatis futuris*. Maxime suscipientem Pœ-
nitentiæ Sacramentum, per quòd infunduntur